

Влияние на детската преводна песен върху развитието на емоционална интелигентност при деца в предучилищна възраст

Антоанета Стоянова – докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски”, ФНОИ, Катедра „Музика и мултимедийни технологии”

Резюме: В тази статия се поставя проблемът за влиянието на детската преводна песен върху развитието на емоционална интелигентност при деца в предучилищна възраст. Представят се резултатите от проведено педагогическо изследване, което цели да даде информация за реакциите на децата при възприемане на чуждоезични песни в оригинал и в художествен превод на български език. Основните критерии при отчитането на резултатите са както степента на възприемане, осмисляне и бързо възпроизвеждане, така и емоционалната реакция към мелодия и съдържание.

Ключови думи: детска песен, превод, педагогическо изследване, емоционална интелигентност

Abstract: In this article is treated the problem of the influence of children’s translation song on the development of emotional intelligence in preschool children. The results of a pedagogical study are presented, which aims to provide information about children’s reactions when perceiving foreign language songs in the original and in an artistic translation into Bulgarian. The main criteria in reporting the results are both the degree of perception, comprehension and rapid reproduction, as well as the emotional reaction to melody and content.

Key words: Children’s Song, Translation, Pedagogical Research, Emotional Intelligence

Как да се прецени дали една преводна песен е качествена и какво въздействие има върху малките слушатели? Как децата да бъдат провокирани да я възприемат, осмислят и възпроизведат? Дали текстът е достатъчно добре разбираем? Качествена ли е мелодиката му? Дали ще привлече и задържи достатъчно детското внимание, за да се породи желание за възпроизвеждане? Това са част от въпросите, на които отговор търси проведеното през 2022 г. с деца в предучилищна възраст изследване. Мотивацията за провеждането му е провокирана от *оскъдната информация* за подобни изследвания на детската преводна песен в България с цел *съпоставяне на въздействието на текста на песента при възприемането ѝ в оригинал и с художествен превод*. В световен план можем да отбележим заслугите на следните автори¹:

¹ По-подробно описание на трудовете на споменатите автори е направено в студия със заглавие „Авторският превод на детски чуждоезични песни - специфики и предизвикателства”, публикувана в Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, ФНОИ, Книга Изкуства, том 115, София, 2022

– на новозеландския преводач и изследовател на песента Питър Лоу (Low, 2017) и изведените от него пет принципа за превод – изпяване (*изпеваемост*), естественост, смисъл, ритъм и рима;

– на шведския преводач Йохан Франзон (Franzon, 2008) и неговата теория за методите на превод на различни видове музикални произведения;

– трудовете на Рони Аптър и Марк Хърман (Apter&Herman, 2016), които проследяват етапите в превода на песни, опери и мюзикъли.

Този опит е ценна отправна точка в превода и реализацията на чуждоезични детски песни на български език.

Цел и инструментариум на изследването

Педагогическото изследване е проведено през 2022 г. в ЦДГ 192, София, с деца на възраст между 4 и 7 години. Използваният метод на изследването е наблюдение.

Основната хипотеза е: Художественият превод предоставя повече и по-благоприятни възможности за възприемане на песента и като музика, и като ритъм, и като смисъл и съдържание. Децата възприемат, научават и възпроизвеждат по-бързо и с по-голямо желание песен, която разбират, която могат за вербално да възпроизведат, а не само механично да повторят. В този смисъл художественият превод, без дословно да се придържа смислово към оригинала, въздейства емоционално на децата, създава положителни нагласи, способства когнитивното, интелектуалното, вербалното, двигателното и най-вече емоционалното развитие на децата. Предпоставка е за активно учене, създава положителна мотивация, което е базисно за успеха или провала в обучението в предучилищна възраст.

Целта и инструментариумът включват:

– изследване и анализ на детски чуждоезични песни в оригинал и в превод;
– изследване и анализ на съдържанието на детската чуждоезична песен в оригинал и в превод на български език;

Основните задачи са:

- Да се изследват реакциите на децата при възприемане и осмисляне на чуждоезични песни в оригинал.
- Да се изследват реакциите на децата при възприемане и осмисляне на чуждоезични песни в художествен превод на български език.
- Да се сравнят и анализират резултатите от двете изследвания и да се направят необходимите изводи.

За целта на изследването е изготвен предварително индивидуален картон за всяко дете, участващо във всяка една от двете групи (контролна и експериментална), изследвана е работата с чуждоезични песни в оригинал и в превод и тяхното влияние за развитие на емоционалната интелигентност на деца в предучилищна възраст.

Подбрани са шест критерия, по които се изследват реакциите на децата от различни възрастови групи при съответните наблюдения. Всичките са свързани и се допълват, за

да се създаде цялостна представа за нагласите на малките слушатели в хода на наблюдението, а съответно и при обобщение на реакциите.

- Възприемане – отчита способностите за слушане на една, две или три песни, в зависимост от времетраенето и характера на песента. Този критерий се допълва с концентрацията, тъй като индиректно се изследва способността за музикалната памет на децата.
- Разбиране на текста – важен критерий при първоначалното възприемане на предлаганите песни – тук е важно дали още с първите няколко такта песента е грабнала вниманието на децата и дали значението на думите и изразите в текста са били разбрани. Важността на този критерий е от голямо значение при прилагане и отчитане на резултата от критерий № 4. Опит за възпроизвеждане.
- Концентрация – още преди първото слушане на всяка една от песните наблюдаващият е длъжен да представи себе си и целта на посещението си по забавен начин, за да грабне вниманието на децата веднага и да провокира у тях любопитство и съсредоточеност.
- Опит за възпроизвеждане – при повторното слушане на песента децата трябва да се включат дори и с няколко думи във възпроизвеждането както на текста, така и на мелодията. Обикновено това се получава при припева – съвсем логична реакция, поради повтарянето на думите и изразите няколко пъти.
- Емоционална реакция – реакциите на децата могат да бъдат в широк спектър: радост, щастие, усмивки, смях, желание за танц, пляскане с ръце, апатия, разочарование, неудовлетвореност, нежелание за участие в задачата, дори и гняв. Именно затова скалата за отчитане на резултатите е от 1 – пълна неудовлетвореност до 10 – пълна удовлетвореност.
- Емоционална удовлетвореност – може би най-важният критерий при възприемане, разбиране и възпроизвеждане на песните от страна на децата. Тъй като изследващият се явява и автор на предложените песни в превод, удоволствие е радостта и веселото настроение, предизвикани у децата – гаранция за успешно реализирана песен.

На децата от експерименталната и контролната група се предлагат, в зависимост от възрастта, от две до три нови песни за възприемане. По възрастов принцип са подбрани и дължината, сложността и смисълът на текстовете им. По скалата на отчитане от 10 точки критериите в графите се сумират като 1 получава пълна неудовлетвореност, а 10 – пълна удовлетвореност. Под всеки картон се отбелязва крайният брой точки, получен при сумиране на графите от шестте критерия.

За целта на *констативния етап* на експеримента се оформят контролни групи, т.е. проследяват се реакциите на децата при двукратно прослушване на песни в оригинал. В изследването на всяка група участват по шест деца, подбрани на случаен принцип. На втора група са предложени три песни (две игралки и една приспивна). Текстовете са кратки, а времетраенето е около 1:30 мин. На трета група предложените

песни са две – една приспивна и една сюжетна, а на четвърта – две сюжетни песни. Критериите за подбор са в зависимост от възрастта на децата, времетраене и степен на сложност на текстовете. Предложените песни са:

Възраст	Втора група	Трета група	Четвърта група
Песен 1	„La vasa Lola” (испанска)	„Lucciola” (италианска)	„La bruja loca” (аржентинска)
Песен 2	“Twinkle, Twinkle Little Star” (английска)	„Debajo de un boton” (испанска)	„Alouette” (френска)
Песен 3	Giro, giro tondo (италианска)		

Таблица 1.

Ход на изследването

Преди първото прослушване на децата от контролните групи е обяснено, че ще участват в забавна игра, в която трябва да чуят песни на чужд език, за да могат след това да изразят мнение, дали песните са им харесали и дали искат да ги чуят повторно. Наблюдава се висока степен на активност, поради вълнение и нетърпение за среща с нещо ново и непознато. В хода на изследването се установяват твърде разнообразни реакции при първото прослушване на песните. Прави впечатление позитивната емоционална реакция при слушане на интродукцията (тук концентрацията е голяма), но при слушането на текста има известно „объркване“ поради неразбиране на думите, затова към края на песните концентрацията значително отслабва.

В началото донякъде има проява на задоволство от игривата мелодия на „*La vasa Lola*”, но се наблюдава и недоумение и смущение от неразбирането на текста. Макар и с желание за включване в песента, малките слушатели използват само мелодията, за да направят опит за танц. Зададен е въпрос от страна на децата на какъв език е песента. Така започва спонтанна дискусия, в която се изразяват различни мнения – някои предполагат, че е на английски език, други – че е на френски. Обяснено е, че текстът е на испански език и тук учудването е голямо, тъй като досега не са чували за съществуване на такъв език.

Втората песен – “*Twinkle, Twinkle Little Star*”, има относително по-добър „успех” от първата, тъй като е до някаква степен разпознаваема (в много от бебешките и детски музикални играчки фигурира като мелодия). Тук се забелязва един психологически феномен – когато се говори (в случая песента) на децата за нещо, което не разбират и не могат да осмислят, появата на липса на концентрация е почти мигновена, дори и да става дума (в конкретния случай) за разпознаваема мелодия.

При „*Giro, giro tondo*” в началото настъпва оживление, тъй като ритъмът на песента наподобява много на този на играта „Ринги-ринги-рае”, но концентрацията отслабва значително, поради множеството непознати думи в текста.

При контролното изследване в трета група първата предложена песен е приспивната „*Lucciola*”, а втората – „*Debajo de un boton*” има сюжетен характер и е с по-дълго времетраене.

Преди първото прослушване на децата е обяснено, че ще участват в забавна игра, в която трябва да чуят две песни на чужд език, а след това да гласуват чрез играта „Десет пръстчета”. Отново в началото се наблюдава висока степен на концентрация, поради вълнение и нетърпение за среща с нещо ново и непознато. Прави впечатление позитивната емоционална реакция при слушане на песните в началото, но неразбираемият текст отново обърква малките участници и оттам се пораждаат различни въпроси относно това какво се пее в песните и защо трябва да бъдат чути на чужд език.

Почти същите реакции се наблюдават и при контролното изследване в четвърта група. На децата е обяснено, че ще участват в забавна игра, в която ще чуят две песни на чужд език, а след това трябва да гласуват доколко песните са ги впечатлили. Двете предложени песни в оригинал – „*La bruja loca*” и „*Alouette*” са сюжетни, с по-дълго времетраене от тези на предходните контролни групи. Първата песен предизвиква позитивна реакция, но в хода на първото прослушване концентрацията отслабва значително, поради неразбиране на текста, въпреки игровия характер на мелодията. Втората песен се оказва позната на децата – някои споделят, че вече са я чували и разпознават езика (френски). Пораждат се и други адекватни въпроси относно историята, която се разказва и се изказват различни предположения, които не кореспондират с оригиналния текст.

Във втория етап от наблюдението на децата се предлага да чуят още веднъж песните и да се опитат да ги запеят. Въпреки ентузиазма, породен от хубавата музика, при второто прослушване се наблюдава липса на достатъчно концентрация, не особено желание за опит за възпроизвеждане и леко смущение. След това децата са поканени да гласуват чрез играта „Десет пръстчета“ – задача, в която се включват с огромно желание. Чувството да си главен герой, да бъдеш значим в оценката си и да дадеш свободно мнението си, още повече да даваш оценка, отваря за детето, а и за изследващия, поле за най-точно отчитане на резултатите от изследването. Песните са напълно непознати за децата, както се разбира от реакциите им.

В хода на гласуването са отбелязани резултатите по шестте критерия в индивидуалните картони. Може би най-силно изявеният (относително) компонент се оказва *концентрацията при слушане*, а най-слабите са *опит за възпроизвеждане* и *емоционална удовлетвореност*.

Резултати от изследването

Резултати на контролните групи:

Фигура 1.

Фигура 2.

Фигура 3.

Резултати от изследването при контролните групи:

1. При първото прослушване децата са впечатлени главно от мелодиите.
2. Колкото и красива да е една мелодия, тя не може да впечатли децата в пълнота, тъй като липсва основен компонент – разбиране на текста.
3. Зададените въпроси след първото прослушване показват заинтересованост до някаква степен, но и смущение при обявяване от страна на изследвания, че песните трябва да бъдат чути два пъти.
4. При второто прослушване, поради тотално неразбиране на текста, концентрацията значително отслабва, а това води и до крайните резултати в проценти, представени в таблица:

Група	Контролна група – резултати в проценти
Втора група	61%
Трета група	49,5%
Четвърта група	52%

Таблица 2.

За целта на *реалния етап* на експеримента се оформят експериментални групи, като се проследяват реакциите на децата при двукратно прослушване на същите песни, предложени в превод² на български език, съответно:

Възраст	Втора група	Трета група	Четвърта група
Песен 1	„Кравата Лола”	„Светулчица”	„Щурата вещица”
Песен 2	„Звездичка”	„Под копчето на дон Мартин”	„Чучулига”
Песен 3	„Пумпалче”		

Таблица 3.

Резултати от изследването при експерименталните групи

Участниците са отново шест деца, подбрани на напълно случаен принцип, без предварително запознаване с предстоящата задача.

Отново в неформална обстановка, наблюдаващият информира децата за правилата на музикалната игра. Обяснява, че ще чуят три песни на български език, без дава

²Авторът на изследването е и автор на българския превод на предложените песни

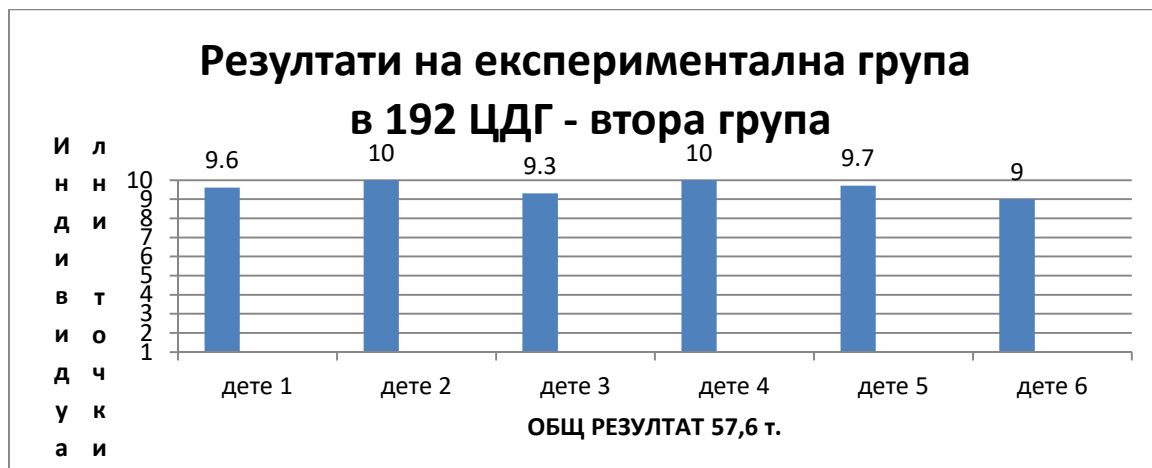
насоки за съдържанието на текста. Тъй като се цели отчитане на първоначални емоционални реакции при възприемане на песните, не се уточнява колко пъти децата ще прослушат песента.

При изследването във втора група в хода на първото прослушване се оказва, че децата вече познават „Кравата Лола” и „Звездичка”, а някои от тях направо ги запяват веднага. По-непозната песен е „Пумпалче”, но реакциите на добра концентрация и внимание, които децата проявяват, са показателни за протичане на качествено изследване. При слушане на „Звездичка” някои от децата заявяват, че вече познават песента. Други споделят, че са я чували с „други думи”, т.е. на английски език.

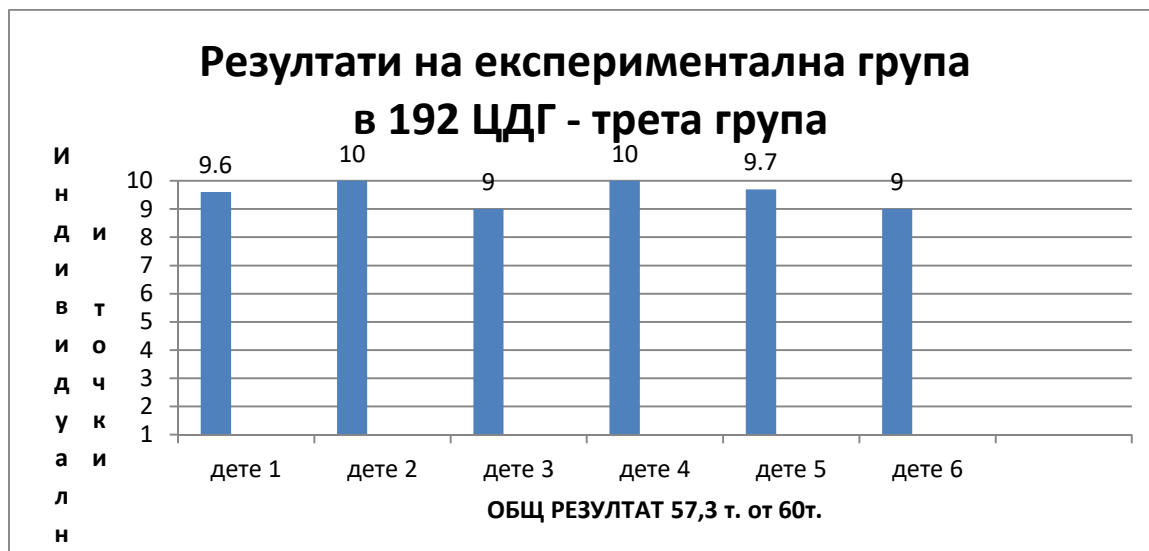
При експеримента в трета група предложените песни са преводните „Светулчица” и „Под копчето на дон Мартин”. Оказва се, че първата е вече позната на децата и това поражда реакция на радост и желание за запяване на песента. При втората песен децата споделят, че са впечатлени от историята за малкото мишле и изявяват желание я да чуят още веднъж.

При експеримента в четвърта група предложените песни са със сюжетен характер и по-дълго времетраене от песните за предходните групи. Реакциите още от първото прослушване са: оживление, проява на радост и удовлетворение – оказва се, че децата вече познават и двете песни. Някои споделят, че „Чучулига” е много любима за тях песен и често я слушат в детската градина и в семейна среда.

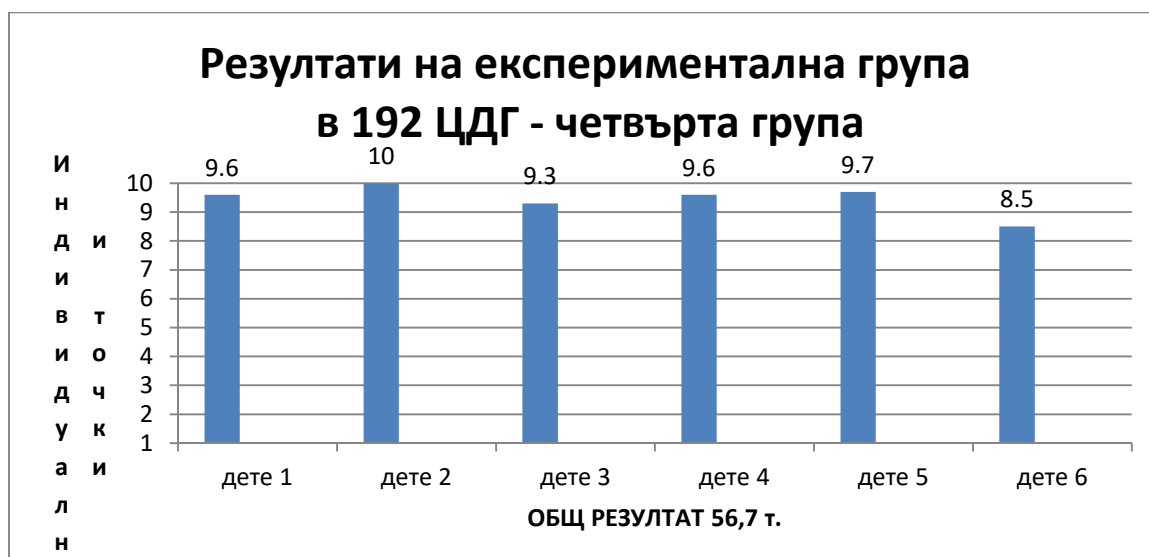
След второто прослушване децата от всяка от експерименталните групи задават въпрос може ли да чуят още такива песни, и е обяснено, че трябва да се включат в играта „Десет пръстчета” за оценка на всяка една от песните. Отразени са резултатите във всеки от индивидуалните картони. Обобщението им е представено в таблици, както следва:

Фигура 4.

Фигура 5.

Фигура 6.

Изводи:

1. Чуждоезична песен, преведена на български език, е успешна, когато прозодията в преводния текст е спазена.
2. Емоционалната реакция у децата е пълноценна, когато смисълът и съдържанието на песента са разбираеми.
3. Текстът на песните на роден език предизвикват по-положителни реакции и дават информация за по-пълноценна емоционална удовлетвореност.

В процентно съдържание резултатите от експеримента изглеждат, както следва:

Група	Резултат Експериментална група
Втора група	96%
Трета група	95,5%
Четвърта група	94,5%

Таблица 4.

Сравнителен анализ на резултатите при контролни и експериментални групи

Сравнението на резултатите от изследването при контролните и експерименталните групи в проценти е представено в следната таблица:

Група	Резултат КГ	Резултат ЕГ
Втора група	61%	96%
Трета група	49,5%	95,5%
Четвърта група	52%	94,5%

Таблица 5.

Финални заключения от изследването:

Сравнителният анализ на резултатите на контролните и експерименталните групи извежда следните заключения:

Песните с художествен превод на български език:

- предизвикват по-бърз, по-пълноценен и по-категоричен интерес и желание за възпроизвеждане;
- повишават мотивацията чрез положителни емоционални реакции при ученето и възпроизвеждането;
- формират силна връзка на музиката с паметта;
- показват как художественият превод на песни може да подобри уменията за слушане с разбиране при малките деца, като неформално ги „срещне“ с нова лексика, изрази и идиоми;
- имат силно емоционалното съдържание, което ги прави подходящи за драматизация. Това би могло да се използва като полезна стратегия в обучението

на малки деца, продуктивността на която е в пряка връзка с нагледно-образното им мислене и възприятие в предучилищна възраст.

В заключение можем да обобщим, че преводната песен на български език има място в обучението на деца по музика в детската градина (някои от преводните песни вече са публикувани в системата „Чуден свят” на изд. Просвета). Тя спомага за развитието на емоционалната интелигентност; чрез нея децата се докосват до непознати дотогава за тях светове, опознават музикалните култури и традиции на различните народи по света. От всички стратегии за преподаване, музиката и в частност песните ангажират и привличат децата най-пълноценно: интелектуално, емоционално, физически, вербално и социално. Вниквайки в съдържанието и пресъздавайки песента, децата се превъплъщават в различни роли, като по този начин стават по-чувствителни и съпричастни към проблемите и ценностите на другите хора, различни от тях самите. В същото време се учат да бъдат екип, тъй като музиката е социално изкуство, при което отделната личност има значение за постигане на общото цяло. Познавайки смисъла на текста, децата активно съпреживяват, като по този начин по естествен начин осъществяват взаимодействието между общуване и художествено преживяване. Ефективността на обучението при децата чрез музика (песни) е висока, тъй като повишава мотивацията и активността в процеса на обучението, ангажира емоционално и избягва статичността, поддържа концентрацията и интереса.

Библиография:

1. Стоянова, 2022: Стоянова, Антоанета, Вълшебният свят на детската чуждоезична песен, Анима Артс, 2022
2. Affeich, Ali: 2018. Affeich Andree, Ali Bou Maysaa. Singing in Translation: A Different Echo of Toyor Baby Songs. International Journal of Comparative Literature&Translation Studies, 2018
3. Apter, Herman: 2016. Apter Ronnie, Herman Mark. Translating for Singing. The Theory, Art and Craft of Translating Lyrics. London: Bloomsbury, 2016
4. Goleman, 1996: Goleman Daniel. Intelligenza emotiva. Che cos' è e perche può renderci felici. Milano, Rizzoli, 1996
5. Franzon, 2008: Franzon Johan. Choises in Song Translation. The Translator, Vol. 14/ 2: 373-399, 2008
6. Low, 2017: Low Peter. Translating Song – Lyrics and Texts. New York, Routledge, Taylor&Francis Group, 2017

Използвани аудио-източници:

1. „30 Песнички от Латинска Америка” CD 0836-2, изд. Канев Мюзик
2. „36 Весели песнички” CD 0830-2, изд. Канев Мюзик